

Lidový rok ukazuje zvyky, které by jinak zanikly

Pestrobarevné kroje, cimbálová muzika, tanec, zpěv a hlavně dobrá nálada. Lidový rok ve Velké Bystřici na Olomoucku je tradiční folklorní akce, na kterou se sjíždějí soubory z celé Moravy i ze zahraničí. Začátkem září se jedna z největších přehlídek v okolí uskuteční už po devětatřicáté.

PETRA PÁŠOVÁ

VELKÁ BYSTRICE

Tradice, kdy se ve městě místní obyvatelé scházeli a slavili spolu, je mnohem delší než tři desetiletí. „Ještě před revolučním rokem 1989 byly ve Velké Bystřici velmi oblíbené dožínky. Konaly se v září, vždy po sklizni. Dožínkový věnec se předával předsedovi Místního národního výboru, ekonomu a předsedovi družstva, pak následovala dožínková oslava. Většinou to byl kulturní program, kde vystoupily děti, dospělí, ale byla to hlavně akce velkobystřických obyvatel,“ přiblížil Josef Urban, etnolog Regionálního pracoviště pro tradiční lidovou kulturu při Vlastivědném muzeu v Olomouci.

Hlavní impulz dala spisovatelka Lisická

Změna pak přišla s Helenou Lisickou, olomouckou etnografkou a spisovatelkou, sběratelkou pohádek a pověstí. Ta spolupracovala s velkobystřickým folklorním souborem Haná a s ním také založila festival Lidový rok. „Heleně Lisické chtěla v roce 1983 zmapovat zdejší zvyky a hanácký soubor, který vznikl v roce 1976, hodně propagovala. Byla to právě

ona, koho napadlo, že by se dožínky mohly rozvíjet jako folklorní akce. Takže se dožínková slavnost proměnila ve festival Lidový rok. První ročník se konal v září 1990,“ připomněl historii Urban. Soubory předváděly lidové zvyky a tradice na jevišti i mimo něj. Festival se tak koná vždy v září, v posledních letech vždy v termínu prvního víkendu. Letošní termín je od 6. do 8. září.

Městské i zahraniční soubory

Josef Urban vyzdvihuje, že soubory na festivalu prezentují jevištní podobu jednotlivých výročních obyčejů a zvyků. Na Moravě se touto složkou lidové kultury žádný folklorní festival primárně nevěnuje. „Prvních deset let tam hlavně vystupovaly vesnické folklorní soubory z Hané. Postupně ale chtěli organizátoři zapojit i ty městské a nehanácké. Takže od roku 2000 začaly vystupovat i soubory z různých regionů hlavně Moravy, které předváděly konkrétní zvyky z jejich lokalit. Od roku 2005 přehlídka dostala mezinárodní rozměr a dnes jsou vždy, dva tři účinkující soubory ze zahraničí,“ popsal odborník na lidovou tradici. Prioritou folklorní přehlídky byla a je právě jevištní

Na Lidový rok do Velké Bystřice se sjíždějí soubory z celé Moravy i ze zahraničí.

Foto: Josef Urban

prezentace výročních zvyků a obyčejů jednotlivých regionů. Především na popud Heleny Lisické se Lidového roku účastnili přední čeští etnografové a odborníci na folklornismus – mimo jiných Zdeňka Jelínková, Jaroslav Štika, Pavel Klapil, Oldřiška Čočková nebo Marie Mrvová. I díky jejich odborné konzultaci získal festival velmi vysokou úroveň a brzy se zařadil mezi významné folklorní akce v České republice.

Třídenní slavnost v nezměněné podobě

Přehlídka má po celou dobu víceméně ustálenou struk-

туру. Startuje pátečním večerem, kdy program nabízí divadelní představení nebo koncert. Letos to bude vystoupení kapely Spirituál kvintet. „Nemusí se prioritně zabývat folklorním. V sobotu odpoledne je vždy program pro děti a vystupují tak i dětské folklorní soubory. Večer následuje vystoupením domácích a zahraničních souborů v uvolněnější atmosféře zakončené ohňostrojem. Nedělní zahajuje mše svatá a dopolední vyhrávání lidových muzik. Poté přichází hlavní program – pásmo představení souborů z různých částí Moravy i Čech

a zahraničních hostů,“ pozval etnolog. Nechybí ani pravidelný doprovodný program, jako je jarmark s kolotoči, stánky, výstavou. Příchozí mohou ochutnat i ukázky regionální gastronomie nebo se podívat pod ruce šikovným řemeslníkům. V minulosti byly součástí festivalu publikace tematicky zaměřená na lidovou kulturu.

Jak se žilo na vesnici

Lidový rok ukazuje zvyky a obyčeje z minulých dob s jejich regionálními odlišnostmi. „Jde o zvyky, které by jinak už zanikly nebo výrazně pozměnily svoji

podobu. Folklorní soubory mají tendenci při vytváření svých jednotlivých pořadů vycházet nejen z pramenů, ale také třeba ze vzpomínek pamětníků, kteří vše sami zažili. Má to smysl, ukazuje to bohatost lidové kultury, obyčejů a zvyků, které v dřívějších dobách byly součástí vesnického života,“ připomněl Josef Urban. „Je to samozřejmě stylizace, folkloristická akce, která je z původního prostředí přenesená na pódiová prkna. Ale přesto si myslím, že pomáhá uchovávat krásu minulosti, krásu lidové kultury nejen na Hané,“ doplnil.